

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

ЗАПОВЕД

№ РДДР-262 / 1.22.03 / 2023 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване на изискванията на чл.66, ал.1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ:

Национална изпитна програма за провеждане на задължителни държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професия код 213030 „Полиграфист“, специалност 2130301 „Полиграфия“, по професия код 213020 „Фотограф“, специалност 2130201 „Фотография“, по професия код 213070 „Графичен дизайнер“, специалност 2130701 „Графичен дизайн“, по професия код 213060 „Компютърен график“, специалност 2130601 „Компютърна графика“, по професия код 213050 „Компютърен аниматор“, специалност 2130501 „Компютърна анимация“ от професионално направление код 213 „Аудио-визуални изкуства и техники; производство на медийни продукти“ и по професия код 322010 „Библиотекар“, специалност код 3220101 „Библиотекознание“ от професионално направление код 322 „Библиотечно-информационни науки и архивистика“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на директорите на училищата по изкуствата за сведение и изпълнение.

Контрол по изпълнението на Заповедта възлагам на Марина Василева – заместник-министър на културата.

22.3.2023 г.

X Найден Тодоров
Найден Тодоров
министър на културата
Signed by: Naiden Vladislavov Todorov

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление:	213	АУДИО-ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА И ТЕХНИКИ; ПРОИЗВОДСТВО НА МЕДИЙНИ ПРОДУКТИ
Професия:	213030	ПОЛИГРАФИСТ
Специалност:	2130301	ПОЛИГРАФИЯ
Професия:	213020	ФОТОГРАФ
Специалност:	2130201	ФОТОГРАФИЯ
Професия:	213070	ГРАФИЧЕН ДИЗАЙНЕР
Специалност:	2130701	ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН
Професия:	213060	КОМПЮТЪРЕН ГРАФИК
Специалност:	2130601	КОМПЮТЪРНА ГРАФИКА
Професия:	213050	КОМПЮТЪРЕН АНИМАТОР
Специалност:	2130501	КОМПЮТЪРНА АНИМАЦИЯ
Професионално направление:	322	БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ И АРХИВИСТИКА
Професия:	322010	БИБЛИОТЕКАР
Специалност:	3220101	БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ

Утвърдена със Заповед № *РДВГ-602/12* от 03.03.2023 г.

София, 2023 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА:

Националната изпитна програма е предназначена за организирането и провеждането на задължителен държавен изпит по теория и практика на професията за придобиване на III степен на професионална квалификация по професия код 213030 „Полиграфист“, специалност 2130301 „Полиграфия“, по професия код 213020 „Фотограф“, специалност 2130201 „Фотография“, по професия код 213070 „Графичен дизайнер“, специалност 2130701 „Графичен дизайн“, по професия код 213060 „Компютърен график“, специалност 2130601 „Компютърна графика“, по професия код 213050 „Компютърен аниматор“, специалност 2130501 „Компютърна анимация“ от професионално направление код 213 „Аудио-визуални изкуства и техники; производство на медийни продукти“ и по професия код 322010 „Библиотекар“, специалност код 3220101 „Библиотекознание“ от професионално направление код 322 „Библиотечно-информационни науки и архивистика“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване трета степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение.

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация се провежда в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА:

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За част по теория на професията:**
 - А. Формат и учебно съдържание.
 - Б. Критерии за оценяване.
- 2. За част по практика на професията:**
 - А. Изисквания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - Б. Критерии за оценяване.

III. ФОРМАТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИЯ ДЪЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1. Задължителният държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация се провежда в две части:

- а) част по теория на професията;**
- б) част по практика на професията.**

2. Задължителният държавен изпит в частта му по теория на професията се провежда във формата на писмен тест, съставен от три модула.

3. Времетраенето на изпита в частта му по теория на професията е до 4 (четири) астрономически часа, разпределени както следва: първи модул – 40 минути, втори модул – 80 минути, трети модул – 120 минути.

4. Тестовият комплект за писмен тест се съставя в училището от база данни с въпроси по темата, изтеглена в Министерството на образованието и науката на основание на чл. 3, ал.

2 от НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.

5. Задължителният държавен изпит в частта му по практика на професията се състои в изпълнението на индивидуално практическо задание по съответната специалност, съобразно нейната специфика и компетенциите за трета степен на професионална квалификация и в съответствие с разпоредбите на Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.

6. Продължителността на изпита по чл. 1, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г. в частта му по практика на професията е до три последователни дни и не повече от 6 астрономически часа дневно.

7. Дейностите и задълженията на комисиите за подготовка, организиране и провеждане на изпитите и на директора са регламентирани в чл. 4 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.

8. Съставът на комисиите за подготовка и оценяване на изпита в частта му по теория на професията, и за провеждане и оценяване на изпита в частта му по практика на професията, се определя в съответствие с чл. 35, ал. 1 – 3 от ЗПОО.

9. Оценяването на писмените работи от изпита в частта му по теория на професията се извършва от комисията в съответствие с чл. 14 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.

10. Оценяването на произведенията в частта му по практика на професията се извършва от комисията в съответствие с чл. 15 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.

11. Оценките от задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта му по теория на професията и в частта му по практика на професията са окончателни.

12. На задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта му по теория на професията и в частта му по практика на професията, учениците се явяват с документ за самоличност.

IV. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1. Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация се извършва в точки, както следва:

- в частта му по теория на професията —максимален брой 100 точки;
- в частта му по практика на професията —максимален брой 100 точки.

2. Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация се счита за успешно положен при успешното полагане на двете му части – част по теория на професията и част по практика на професията. Всяка част от изпита е успешно положена при

постигане на 50 на сто от максималния брой точки, определени за тази част в националната изпитна програма.

3. Окончателната оценка се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява по формула: окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

4. Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки \times 0,06.

5. Окончателната оценка от задължителния държавен изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател слаб;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател среден;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател добър;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател много добър;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател отличен.

V. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Учебното съдържание за писмения изпит в частта по теория на професията включва въпроси от следните теоретични дисциплини:

1. История на изкуството

2. Компютърна графика

3. Учебен предмет от учебния план за съответната специалност, както следва:

- за специалност „Полиграфия“ – от технология на полиграфическите процеси;
- за специалност „Фотография“ – от обща фотография;
- за специалност „Графичен дизайн“ – от графичен дизайн;
- за специалност „Компютърна графика“ – от компютърна графика;
- за специалност „Компютърна анимация“ – от компютърна анимация;
- за специалност „Библиотекознание“ – от библиотекознание.

Писменият тест се състои от три модула:

А. Първи модул – включва 25 въпроса с избираем отговор от учебното съдържание по учебните предмети: **история на изкуството** – 10 въпроса, **компютърна графика** – 15 въпроса. Всеки верен отговор се оценява с 1 точка. **Максималният брой точки от първия модул на теста е 25 точки.**

Б. Втори модул – включва 25 въпроса с кратък свободен отговор от учебното съдържание по учебните предмети: **история на изкуството** – 10 въпроса, **компютърна графика** – 15 въпроса. Всеки верен отговор се оценява с 2 точки при изчерпателен отговор. **Максималният брой точки от втория модул на теста е 50 точки.**

В. Трети модул – писмено разработване на теоретичен въпрос с разширен отговор в обем до 4 страници. Максималният брой точки от третия модул на теста е **25 точки**. Оценяването на работите се извършва въз основа на критериите, определени в Раздел IV на настоящата програма „Система за оценяване на задължителния държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация“, съобразно учебното съдържание към съответния въпрос.

Учебното съдържание от първия и втория модул включва теоретични знания за различни етапи от история на изкуството и от компютърна графика.

III модул: въпроси с разширен отговор за специалност „Полиграфия“

Въпрос № 1

Предпечатни процеси. Професионални издателски системи за предпечатна подготовка на полиграфическите издания (ПИС). Същност. Видове. Класификация. Автоматизирани технологични системи за обработка и дизайн на графични и растерни изображения. Графични системи (ГС) за създаване и обработка на изображения.

- Определение на понятието професионална издателска система (ПИС) – 3 т.
- Определяне на понятието графични системи (ГС) за създаване и обработка на изображения. – 4 т.
- Същност, видове и класификация на ПИС – 6 т.
- Автоматизирани технологични системи за обработка и дизайн на графични и растерни изображения – 5 т.

Въпрос № 2

Предпечатни процеси – изработване на печатни форми. Обща технологична схема. Монтаж на различни видове полиграфическа продукция. Електронен монтаж. Конвенционални и автоматизирани методи за изработване на печатни форми. Материали. Познаване възможностите на техниката за изработване на печатни форми. Видове печатни форми.

- Обяснение на общата технологична схема за монтаж – 4 т.
- Понятие за електронен монтаж – 6 т.
- Описание на същността на методите за изработване на печатни форми – 4 т.
- Описание на материалите за изработване на печатни форми – 2 т.
- Видове печатни форми – 2 т.

Въпрос № 3

Печатни процеси. Технология на печат с листови и ролни офсетови машини. Материали. Познаване на технологичните особености при печат. Избор на печатна технология в зависимост от изданието.

- Описание на процесите на офсетов печат – 6 т.
- Подготовка за печат и печат на листова офсетова печатна машина – 6 т.
- Подготовка на материалите за печат – 3 т.
- Избор на печатна технология в зависимост от вида на изданието – 3 т.

Въпрос № 4

Печатни процеси. Флексопечатни технологии. Материали. Познаване на технологичните особености при печат. Гъвкави опаковки. Материали.

- Същност на флексопечатните технологии – 5 т.
- Производство на гъвкави опаковки. Понятие за гъвкава опаковка – 3 т.
- Технологични особености на флексопечата – 5 т.
- Материали за флексопечат – 2 т.
- Флексопечатни мастила – 3 т.

Въпрос № 5

Довършителни процеси. Технологични процеси на изработване и обработка на книги. Специфика на изработването на книжни тела за меки и твърди корици. Видове подвързии, изработване. Подлепване на книжните тела. Избор на материали.

- Технологичен процес за изработване на книги и брошури – 5 т.
- Описание на брошуро-книговезките операции – 5 т.
- Изработване на книжно тяло – 5 т.
- Избор на материали – 3 т.

Въпрос № 6

Довършителни процеси. Технологични процеси на изработване и обработка на картонени опаковки и от велпапе. Материали.

- Същност на технологичния процес за изработване на опаковки от картон и велпапе – т.
- Проектиране на опаковки – 3 т.
- Специфика на довършителните процеси при производството на опаковки – 6 т.
- Материали за опаковки – 3 т.

Въпрос № 7

Печатни процеси. Дигитални печатни технологии. Материали. Познаване на технологичните особености при печат.

- Възникване на дигиталните технологии – 4 т.
- Технологични особености на дигиталните печатни технологии – 7 т.
- Разлики и прилики с конвенционалните печатни технологии – 4 т.
- Материали – 3 т.

Въпрос № 8

Основни понятия в полиграфическото производство. Понятие за полиграфия. Печатна форма и нейните елементи. Основни етапи на производството на книгата. Основни видове печат. Специални видове печат.

- История на полиграфията – 2 т.
- Възникване в исторически план на видовете печат – 3 т.
- Печатна форма и нейните елементи – 4 т.
- Класификация на основните видове печат – 4 т.
- Основни етапи на производството на книги – 3 т.
- Специални видове печат – 2 т.

Въпрос № 9

Характеристика на печатната продукция. Класификация на полиграфичната продукция. Книга и нейните елементи. Основни единици за измерване в полиграфията – формат на хартията, авторска, издателска и печатна кола. Типографска измерителна система. Шрифтове.

- Печатна продукция – характеристика и класификация – 5 т.
- Книга и нейните елементи – 5 т.
- Основни единици за измерване в полиграфията – 4 т.
- Типографска измерителна система и шрифтове – 4 т.

Въпрос № 10

Критерии за оценка и обработване на оригинали за изработване на полиграфическа продукция. Видове оригинали. Избор на технология за обработка. Формат на изданията. Наборна страница. Наборно поле. Бели полета. Обем на изданията. Избор на формат за различни типове издания. Изчисляване размер на страницата в издания. Зависимост от делението на хартиен лист. Начини за определяне формат на наборна страница. Изчисляване големина на белите полета.

- Същност и описание на понятието оригинал – 2 т.
- Формат на изданието – 5 т.
- Наборна страница, наборно поле и бели полета – 3 т.
- Изчисляване на обема на изданията в печатни коли – 3 т.
- Изчисляване на размера на страницата в изданията – 3 т.
- Определяне на наборната страница и големината на белите полета – 2 т.

III модул: въпроси с разширен отговор за специалност „Фотография“

Въпрос № 1

Специфика на фотографията. Предпоставки за откриване на фотографията.

- Определение на понятието „фотография“ – 3 т.
- Определяне принципите на снимачния, позитивния и негативен процес – 5 т.
- Специфичност на фотографското изображение – 4 т.
- Предпоставки за откриване на фотографията, „камера обскура“, наблюдения и първи опити – 6 т.

Въпрос № 2

Методи съпътстващи откриването на фотографския процес.

- Жозеф Нисифор Ниепс, хелиография – 4 т.
- Луи Жак Манд Дагер, дагеротипия – 5 т.
- Фотогенна рисунка – 3 т.
- Уилям Хенри Фокс Талбот, калотипия – 6 т.

Въпрос № 3

Мокър колодиев процес и сухи броможелатинови плаки.

- Предпоставки за откриването на мокрия колодиев процес, предимства на процеса – 4 т.
- Същност на мокрия колодиев процес. Варианти на процеса – амбротипия, тинтипия – 5 т.
- Ричард Медокс и първите броможелатинови плаки – 3 т.
- Развитие на фотографията вследствие откриването на броможелатиновите плаки – 4 т.
- Принцип на изработка на броможелатиновите плаки – 2 т.

Въпрос № 4

Пикторализъм.

- Същност на пикторализма – 5 т.
- Ранен алегоричен пикторализъм – 3 т.
- Оскар Гюстав Рейландър – 2 т.

- Хенри Пийч Робинсън – 2 т.
- Късен импресионистичен пикторализъм – 4 т.
- Едуард Стайхен – „The Flatiron“, „The Pond Moonlight“. Алфред Щиглиц – групата „фотосесия“, „Camera Work“ – 2 т.

Въпрос № 5

Експонетрия – експозиция и скрито изображение.

- Същност на експонетрията – 2 т.
- Определение за експозиция, формула – 3 т.
- Параметри влияещи върху експозицията – експонационно време, диафрагмена стойност, чувствителност. Взаимозаменяемост – 5 т.
- Експозиционно число EV – 3 т.
- Методи за определяне на експозицията – 3 т.
- Сива карта – 2 т.

Въпрос № 6

Сенситометрия.

- Определение за сенситометрия – 4 т.
- Сенситометрични методи – 3 т.
- Характеристична крива – 5 т.
- Характеристики определяни от характеристичната крива – 6 т.

Въпрос № 7

Огледално-рефлексни филмови и цифрови фотокамери.

- Устройство и елементи на огледално-рефлексната фотокамера – 5 т.
- Изграждане на изображението във визъора на огледално-рефлексната камера – 5 т.
- Технологични разлики между филмовата и цифровата фотокамера – 4 т.
- Обективи за цифрови фотокамери – 4 т.

Въпрос № 8

История на дигиталната фотография и светлочувствителни матрици.

- Преход към дигиталните технологии – 4 т.
- Първи дигитални изображения – 4 т.
- Манипулация на изображенията – 2 т.
- Откриване на дигиталната матрица – 3 т.
- Първа цифрова камера – Стивън Сасон – 3 т.
- Дигиталната фотография в наши дни – 2 т.

Въпрос № 9

Създаване на фотографската светкавица. Електронна преносима светкавица. Водещо число. Режим на работа. Студийна светкавица, характеристики и аксесоари.

- Първи опити за използване на изкуствено осветление – 3 т.
- Магнезиева пудра, първи журналистически снимки. Джейкъб Рийс – 4 т.
- Първи светкавични лампи – 3 т.
- Ръчни преносими светкавици. Характеристики, специфика на работа – 4 т.
- Студийни светкавици, характеристики – 4 т.

Въпрос № 10

История на българската фотография. Фотография на Българското възраждане. Българската фотография след Освобождението 1877–1918. Влияние на пикторализма в българската фотография.

- Фактори, влияещи появата на фотографията в България – 4 т.
- Първи пътуващи фотографи – 4 т.
- Първи фотоателиета. Български фотографи от периода на Възраждането – 5 т.
- Първи стъпки във фотографското изкуство. Външни влияния за навлизането на пикторалния стил – 5 т.

III модул: въпроси с разширен отговор за специалност „Графичен дизайн“

Въпрос № 1

Същност и цели на графичния дизайн.

- Определение на понятието „графичен дизайн“ – 3 т.
- Обхват на приложението на графичния дизайн – 4 т.
- Основни понятия на визуалния език – 4 т.
- Продуктите на графичния дизайн – 4 т.
- Кратък исторически преглед от древността до наши дни – 3 т.

Въпрос № 2

Графичен дизайн на визуалната комуникация.

- Определение на понятието „визуална комуникация“ – 2 т.
- Кратка история на графичните знаци – 6 т.
- Видове графични знаци – 7 т.
- Приложение на графичните знаци в ежедневието – 3 т.

Въпрос № 3

Основни принципи на композицията.

- Основни елементи – визуално въздействие, символично значение.– 3 т.
- Основни принципи на композицията – баланс, единство, целесъобразност, доминанти – 5 т.
- Композиционни средства – симетрия и асиметрия, ритъм, контраст, нюанс, пропорция и мащаб – 5 т.
- Основни видове композиция – отворена, затворена – 2 т.
- Понятието „композиционен център“ – 3 т.

Въпрос № 4

Ролята на цветовете в графичния дизайн.

- Основни параметри на цвета – 3 т.
- Цвят и настроение – 4 т.
- Видове цветови схеми – хроматични и ахроматични цветове – 4 т.
- Типове цветни контрасти – контраст и нюанс – 3 т.
- Различни подходи за съчетаване на цветовете – 4 т.

Въпрос № 5

Проектирането в графичния дизайн.

- Пропорции – „златно сечение“ – 2 т.
- Типографията в графичния дизайн – 3 т.

- Симулиране на тримерно пространство чрез перспективни изменения на двумерни графични равнини – 2 т.
- Избор на цветове в проекта – 2 т.
- Мястото на фотографията в графичния дизайн. Черно-бялата и цветната фотография – начин за изразяване на идеята; кадриране – център на визуален интерес – 2 т.
- Композиране на текст върху изображение – 2 т.
- Етапи на проектирането. Проекти и варианти – 2 т.
- Мотивирана защита на проекта – 3 т.

Въпрос № 6

Същност на рекламата. Видове реклама.

- Определение за рекламата – 2 т.
- Историческо развитие на рекламата и връзката ѝ с историческото развитие на изкуството – 5 т.
- Българската реклама – 3 т.
- Предимства и реализация на електронната реклама – 1 т.
- Телевизионна реклама – 4 т.
- Рекламата в интернет – 3 т.

Въпрос № 7

Видове графичен дизайн.

- Запазена марка и запазен шрифт – 4 т.
- Фирмен стил в графичния дизайн – 6 т.
- Графичен дизайн на опаковки – 6 т.
- Графичен дизайн на сувенирната реклама – 2 т.

Въпрос № 8

Печатни рекламни издания.

- Обща характеристика на печатните рекламни издания – 2 т.
- Листовка – видове според начина на разпространение – 2 т.
- Брошура – определение и видове – 3 т.
- Проспект – 2 т.
- Дипляни – основни правила за създаване на въздействаща дипляна – 3 т.
- Каталог – принцип на съставяне на каталозите – 3 т.
- Календари – класификация и правилен избор на илюстративния материал – 3 т.

Въпрос № 9

Дизайн на външна и транспортна реклама.

- Предимства и реализация на външната реклама – 3 т.
- Плакат определение, видове и характеристика на видовете плакати – 7 т.
- Билборд – 1 т.
- Светлинната реклама – 1 т.
- Транспортната реклама – реклама върху превозните средства; реклама в самите транспортни средства; реклама по автостанции, гари, спирки, навеси и пр.; авиореклама и балонна реклама – 6 т.

Въпрос № 10

Дизайн на рекламата – тоталдизайн.

- Фирмено проучване и логистичен анализ – 2 т.
- Логотип и визуална идентичност – 3 т.

- Слогън – шрифтово решение на слогъна – 2 т.
- Единство между слогън, заглавие, ехо-фраза, запазен знак – 2 т.
- Пропорции, форматиране, разполагане на елементите – 4 т.
- Типографска концепция – лаконичност и баланс, баланс и графични доминати, текстови блокове и изображения – 5 т.

III модул: въпроси с разширен отговор за специалност „Компютърна графика“

Въпрос № 1

Предмет на компютърната графика.

- Същност на компютърната графика – 6 т.
- Графична информация – 3 т.
- Устройства за работа с графична информация – 4 т.
- Размер на екрана и размер на изображенията – 3 т.
- Отпечатване, архивиране, работа в мрежа – 2 т.

Въпрос № 2

Графични изображения.

- Видове графични изображения – 6 т.
- Растер, пиксел, разделителна способност, вектор, фрактал – 6 т.
- Размер на изображението и дълбочина на цвета – 6 т.

Въпрос № 3

Същност на цифровите изображения.

- Цвят и дълбочина на цвета – 6 т.
- Цветови системи – 5 т.
- Цветови модели – 7 т.

Въпрос № 4

Растрерна графика.

- Същност на растрерните изображения – 4 т.
- Изграждане на растрерните изображения – 5 т.
- Компресия и промяна на размера на изображението – 4 т.
- Файлови формати за представяне на изображения – 5 т.

Въпрос № 5

Векторна графика.

- Същност на векторните изображения – 5 т.
- Векторно базирани програми и приложението им в графичния дизайн – 5 т.
- Работа с примитиви – 2 т.
- Интеграция на средствата за обработка на текст и графика – 3 т.
- Файлови формати за представяне на изображения – 3 т.

Въпрос № 6

Графичен редактор Adobe Photoshop.

- Работен екран, работни инструменти – 4 т.
- Създаване на растерни изображения – 4 т.
- Обработка на растерни изображения – 4 т.
- Слоеве, прозрачност, взаимодействие – 3 т.
- Текст, ефекти, филтри – 3 т.

Въпрос № 7

Графичен редактор Adobe Illustrator.

- Работен екран, работни инструменти – 4 т.
- Обекти и запълвания – 4 т.
- Контури и възли, четки – 4 т.
- Слоеве, ефекти – 3 т.
- Работа с текст – 3 т.

Въпрос № 8

Професионални издателски системи.

- Същност на издателските програми – 3 т.
- Популярни издателски програми: QuarkXPress, Adobe PageMaker, Adobe InDesign – 4 т.
- Adobe PageMaker – развитие и история на програмата, работен екран, работни инструменти – 2 т.
- QuarkXPress – развитие и история на програмата, работен екран, работни инструменти – 4 т.
- Adobe InDesign – развитие и история на програмата, работен екран, работни инструменти – 5 т.

Въпрос № 9

Програми за презентация.

- Популярни програми за създаване на презентации: Microsoft PowerPoint, Apple Keynote, Google Slides, LibreOffice Impress, Prezi – 5 т.
- Powerpoint – работен екран, работни инструменти – 4 т.
- Възможности и приложение – 3 т.
- Добавяне на текст към слайд, прилагане на шаблон към презентация, вмъкване на картини, снимки – 3 т.
- Създаване на хипервръзка, създаване на хипервръзка към слайд в една и съща презентация, създаване на хипервръзка към слайд в друга презентация, създаване на хипервръзка към страница или файл в веб, създаване на хипервръзка към имейл адрес, създаване на хипервръзка към нов файл – 2 т.
- Създаване на графика; отпечатване на слайдове – 1 т.

Въпрос № 10

Уеб дизайн.

- История и същност на Интернет – 2 т.
- Организация на WWW – 2 т.
- Протоколи, браузъри, връзки, адреси – 2 т.

- Езикът HTML – 2 т.
- Уебграфика, графичен дизайн, графични редактори, графични файлове – 2 т.
- Структура на уебсайта – 2 т.
- Планиране и създаване на уебсайт – 2 т.
- Типове уебсайт – 1 т.
- Ролята на различните специалисти – 1 т.
- Компютърните технологии и Интернет – 1 т.
- Публикуване и популяризиране на уебсайта – 1 т.

III модул: въпроси с разширен отговор за специалност „Компютърна анимация“

Въпрос № 1

Компютърната анимация – основни познания. Видове компютърна анимация.

- Общ преглед на компютърната анимация – 5 т.
- Компютърната анимация и приложението ѝ в новите медии – 4 т.
- Връзката между езика на мултимедията и изобразителното изкуство, фотографията, киното – 4 т.
- Избор на подходящи компютърни програми за осъществяване на различни видове компютърна анимация – 5 т.

Въпрос № 2

Дигитални технологии за създаване, обработка и манипулация на изображения.

- Елементите, принципите и етапите на анимирането – 4 т.
- Типажна разработка и анимационен декор – 4 т.
- Използване на анимационни движения, фази, възли, ключови рисунки, артикулация при изграждане на анимационен персонаж – 5 т.
- Технологичен процес при различните стилове в анимацията – 5 т.

Въпрос № 3

Оцветяване и живописване на определени изображения. Анимация и визуални ефекти.

- Начин на обработка, оцветяване и живописване на даден персонаж, предназначен за анимация – 5 т.
- Оцветяване на плаката върху анимационния декор и оконтуряване на анимационния типаж – 5 т.
- Манипулация със заместване на цветовете в изображението – 4 т.
- Настройване на цветовете, нюансите и светлосянката на изображение и записването им като различни версии на слоеве в документ – 4 т.

Въпрос № 4

Типаж, илюстрация, комикс, карикатура. Принципи.

- Характерни особености на изграждането на типаж – 3 т.
- Илюстрацията – основа за художествено интерпретиране. Видове илюстрации и основни принципи – 3 т.
- Комикс – характеристики – 4 т.
- Карикатура – начин на мислене и изграждане – 4 т.
- Начин на стилизиране и опростяване на формата при типаж, карикатура – 4 т.

Въпрос № 5

Ролята на митологичните сюжети в анимацията.

- Изграждане на митологичните образи и сцени в анимацията – 6 т.
- Създаване на анимационен митологичен герой и неговата интерпретация в дадено произведение – 6 т.
- Реализация на митологичния герой и трансформацията му в анимационен персонаж чрез компютърни програми – 6 т.

Въпрос № 6

Класическа анимация. Принципи.

- Видове анимации и тяхното приложение при създаването на анимационен филм – 3 т.
- Принципи на класическата рисувана анимация, обемна анимация, изрезкова анимация, рисувана върху лента, рисунка под камера, тримерна анимация – 4 т.
- Движение в двумерната анимация. Фази – 4 т.
- Последователност на процесите при изработване на анимационен филм – 4 т.
- Процеси, свързани с монтиране на материал на компютъра, прибавяне на музика, звуци и надписи – 3 т.

Въпрос № 7

Двумерна компютърна анимация.

- Преобразуване на двумерни изображения – 2 т.
- Основни трансформации – 2 т.
- Построяване на двумерен изглед – 2 т.
- Анимация на междинни състояния – 3 т.
- Анимация със запазване на задния план – 3 т.
- Използване на двумерната анимация в рекламата, телевизията, киното и Интернет – 3 т.
- Последователност на процесите при изработване на анимационен филм – 3 т.

Въпрос № 8

Тримерно изобразяване на графични обекти.

- Определяне на точка, права и равнина в тримерното пространство – 2 т.
- Представяне на тримерни обекти – основни методи – 3 т.
- Работа с цветни палитри. Структура на обработката (мапирането) на материал на даден обект – 3 т.
- Изобразяване на тримерни обекти в равнина – проекции – 2 т.
- Построяване на тримерен изглед – 2 т.
- Самостоятелно изграждане на обект в тримерното пространство – 3 т.
- Полагане на осветление. Движение с камера – 3 т.

Въпрос № 9

Фотоколажи – дигитална технология при създаване на изображения, използвани в изрезковата анимация.

- Основни характеристики на цифровата фотография – 4 т.
- Начини на обработка на цифровото изображение – 3 т.
- Принципи на фотоколажа и особености при реализирането на изрезковата анимация – 4 т.
- Формати на файлове с изображения – 4 т.
- Допълнителна обработка на изображението на компютър – 3 т.

Въпрос № 10

Изкуството на киното и телевизията. Принципи на изграждане на реклама, клип, кратки филмови форми.

- Изкуството на киното и телевизията – общ преглед – 3 т.
- Ролята на телевизията като средство за масова комуникация – 3 т.
- Основни характеристики на игралното, документалното и анимационното кино – 3 т.
- Роля и въздействие на репортажа и клипа върху обществото – 3 т.
- Път към създаване на клип, телевизионна реклама и кратки филмови форми – 4 т.
- Филмов подход при създаване на компютърни игри – 2 т.

III модул: въпроси с разширен отговор за специалност „Библиотекознание“

Въпрос № 1

Мисия, функции, задачи и управление на библиотеките. Видове библиотеки.

- библиотекознанието като наука и съвременно развитие – 3 т.
- мисия на библиотеката – достъп до информационни ресурси и услуги, събиране, съхраняване, обработване и предоставяне на информация – 3 т.
- основни функции – социална, информационна, образователна, културна – 4 т.
- типология на библиотеките – национални библиотеки, академични библиотеки (библиотеки към висшите учебни заведения), публични библиотеки, училищни библиотеки, специални библиотеки – 4 т.
- видове библиотеки в България – 4 т.

Въпрос № 2

Нормативна уредба на библиотеките – документи на ЕС, закони, наредби, стандарти.

- обществото на знанието, икономика на знанието, Европа – 2020 – 2 т.
- закон за обществените библиотеки – 4 т.
- нормативни документи с директно влияние върху библиотеките – 2 т.
- Закон за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги и Правилник за прилагане на Закона за задължителното депозиране на екземпляри от печатни и други произведения – 3 т.
- стандарт за библиотечно-информационно обслужване – 2 т.
- нормативни документи, които библиотеките са задължени да ползват непряко в своята работа – 2 т.
- Закон за авторското право и сродните му права – 3 т.

Въпрос № 3

Библиотечни фондове. Комплектуване на библиотечните фондове.

- библиотечен фонд, библиотечна колекция, ядро на библиотечния фонд – определения. – 3 т.
- свойства на библиотечния фонд – динамичност, вероятност, управляемост, надеждност, хетерогенност – 3 т.
- структура и система на библиотечните фондове – основен, подръчен, специални фондове, електронни колекции – 4 т.
- политики на комплектуване на библиотечния фонд – планиране, координиране, тематичен профил – 4 т.
- проучване на библиотечните фондове – статистически, библиографски методи, SWOT анализ – 4 т

Въпрос № 4

Регистрация на постъпленията в библиотеките. Организация и сигниране на фондовете.

- нормативни документи: Закон за счетоводството, Наредба № 3 от 18.11.2014 г. за съхраняването, ползването и разпореждането с документи от библиотечния фонд, първични счетоводни документи – 5 т.
- обща регистрация, книга за движение на библиотечния фонд – 3 т.
- индивидуална регистрация, инвентарна книга – 3 т.
- сигниране и нареждане на постъпленията в библиотеката – видове – 3 т.
- авторски таблици – видове сигнатури – 4 т.

Въпрос № 5

Дигитализация и опазване на книжовното наследство в библиотеките.

- опазване на библиотечните фондове – основно задължение на библиотеките – 3 т.
- дигитализация, опазване и популяризиране на културното наследство; достъп до културното наследство – 3 т.
- цели и подбор на документите за дигитализация в библиотеките – 4 т.
- дигитализация и проекти за дигитализация на българските библиотеки – 3 т.
- дигитални библиотеки – характеристика; световни дигитални проекти, EUROPEANA, European Digital library (EDL), World Digital Library – 5 т.

Въпрос № 6

Електронни библиотечни каталози – същност, предназначение, видове.

- електронни библиотечни каталози – същност и историческо развитие – 4 т.
- задачи и функции на е-каталога – откриване, идентифициране, подбор, навигиране, получаване на достъп – 4 т.
- видове електронни каталози: сводни е-каталози – 3 т.
- международни стандарти и формати за машинночетими библиографски записи- MARC, UNIMARC, COMARC, ISO 2709 – 4 т.
- WorldCat, електронни каталози на българските библиотеки – 3 т.

Въпрос № 7

Електронни ресурси в библиотеките – видове, критерии за подбор, оценка, достъп, обслужване.

- съвременни библиотеки, развитие на ИКТ и цифрова информация – 3 т.
- видове е-ресурси: е-списания, е-книги, пълнотекстови бази данни, реферативни бази данни, справочни бази данни, бази данни с числова и статистическа информация, е-изображения, е-аудиовизуални ресурси – 4 т.
- подбор и оценка на е-ресурси за цифровите колекции – 4 т.
- лицензионни аспекти на електронните ресурси – 3 т.
- управление и достъп до е-ресурси в библиотеката – постоянен, пробен (временен), свободен достъп – 4 т.

Въпрос № 8

Библиотечно-информационно обслужване в библиотеките – видове услуги, програми, групи потребители.

- видове библиотечни услуги: номенклатура, специализирани библиотечни услуги – 4 т.
- комуникативни и професионални изисквания към библиотечните специалисти в обслужването – 3 т.
- специфика на обслужването на различни групи потребители – 4 т.
- образователни програми в библиотеките – учене през целия живот – 3 т.
- информационна грамотност и обучение на потребители – 4 т.

Въпрос № 9

Иновативни форми на информационно обслужване в библиотеките в условията на електронно-комуникативна среда.

- библиотечно обслужване в информационно-комуникационна среда – 2 т.
- съвременната библиотека – информационен навигатор към дигиталната информация – 3 т.
- електронни услуги в библиотеките – 4 т.
- уебсайтът на библиотеката – основен инструмент за иновативни услуги – 5 т.
- методика, стратегии и техники за информационно търсене в електронни източници – 4 т.

Въпрос № 10

Библиотечен маркетинг и съвременни политики в управлението и рекламата на библиотечните услуги и библиотеките.

- маркетинг в библиотеката – комерсиален, некомерсиален, информационен, социален – 4 т.
- специфика на библиотечния маркетинг и маркетингова стратегия на библиотеките – 3 т.
- маркетингово сегментиране на пазара на библиотечно-информационните услуги – 2 т.
- стратегия „маркетинг микс“ и реклама на услуги в библиотеката – 3 т.
- връзки с обществеността – съвременни комуникации на библиотеката – 3 т.
- застъпничество в полза на библиотеката пред местната и централната власт – 3 т.

Забележка: Разпределението на точките се отнася за критерия „Степен на обхващане на проблематиката“ – 18 т.

Критерии за оценяване по част теория на професията:

№	Критерии за оценяване по теория на професията и специалността	Максимален брой точки
1.	Тест – първи модул, въпроси със затворен отговор	25
2.	Тест – втори модул, въпроси с отворен отговор	50
3.	Тест – трети модул, разширен отговор на въпрос	25
3.1.	– степен на обхващане на проблематиката	18
3.2.	– познаване и владеење на терминологията	2
3.3.	– вярност на определенията и примерите	3
3.4.	– логична структура на изложението	1
3.5.	– граматически правилен език и стил	1
	Общо брой точки	100

Забележка: Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор с точност до 1.

VI. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията се провежда по индивидуално практическо задание за съответната специалност и се състои в създаване на проект в съответствие с нейната специфика.

Индивидуалното практическо задание се възлага с протокол от назначената със заповед на директора на училището комисия по чл. 4. ал. 1, т. 5 от Наредба № 1 от 19 февруари 2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.

Индивидуалното практическо задание включва: практическа задача; тема на проекта, с посочени изходни данни и изисквания към обяснителната текстова част и към илюстративната и към практическата част на заданието в съответствие със спецификата на специалността.

Обяснителната текстова част към индивидуалното практическо задание е в обем не по-малко от 10 страници, формат А4 (30 реда – 60 знака на ред).

Индивидуалното практическо задание се разработва по следния начин:

Темата на всяко индивидуално практическо задание се предлага от ученика и се обсъжда с ръководителя консултант, определен със заповед на директора на училището.

Индивидуалното задание се разработва от комисията по провеждане на задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта му по практика на професията по образец, като се предоставя на зрелостника срещу подпис.

Обяснителната текстова част към индивидуалното практическо задание, както и илюстративният материал (презентации, табла, фотографски изображения, схеми, скици, рисунки и др.) към него се предоставят до 20 дни преди задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията на рецензент, определен със заповед на директора на училището. Зрелостникът и рецензентът се подписват

в протокол за приемане на компонентите от индивидуалното практическо задание. Рецензентът преценява степента на съответствие на предоставените компоненти със заданието и изготвя индивидуална рецензия за допускането на зрелостника до задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията.

Ръководителят консултант на зрелостника не може да бъде негов рецензент.

Рецензентът представя рецензията си в два екземпляра – единият екземпляр, заедно с обяснителната текстова част на ученика се представя на комисията, която провежда изпита, а другият екземпляр е за ученика и му се връчва най-късно три дни преди датата за задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта му по практика на професията.

Рецензентът може да предложи на изпитната комисия зрелостникът да не бъде допуснат до изпита в частта по практика по професията.

Когато заключението в рецензията е с мнение за недопускане до изпит, проектът заедно със обяснителната текстова част и илюстративните компоненти задължително се преглежда и оценява от комисията по провеждане и оценяване на изпита, която взема окончателно решение.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ИНДИВИДУАЛНОТО ПРАКТИЧЕСКО ЗАДАНИЕ

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта по практика на професията за **специалност „Полиграфия“** се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание съобразно професионалните компетенции за придобиване на трета степен на професионална квалификация. Практическото задание включва и изработване на елемент от проекта – предпечатна подготовка, отпечатване, довършителни процеси.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА ИНДИВИДУАЛНИ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАНИЯ

Тема № 1: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на книга

Тема № 2: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на вестник

Тема № 3: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на брошура

Тема № 4: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на дупляна

Тема № 5: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на албум

Тема № 7: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на списание

Тема № 8: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на листовка

Тема № 9: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на работен

календар

Тема № 10: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на етикети

Тема № 11: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на еднолистов календар

Тема № 12: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на плакат

Тема № 13: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на опаковки

Тема № 14: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на рекламни торбички

Тема № 15: Проект на технология на полиграфическите процеси за изработване на учебник

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ: характерни страници или елементи от възложения проект, оформени и представени в папка, начини на композиране, технологични характеристики, методи на изграждане на целия творчески и технологичен процес.

- Предпечатна подготовка
- Печатни процеси
- Довършителни процеси

Зрелостникът представя на изпитната комисия подробно описание на извършената от него изследователска работа, следваните образци, технологичните планове, вариантите на проектиране, утвърдените проекти и завършената творба. Информацията се представя както на хартиен носител, така и на ДНИ.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Таблица № 1

№	Критерии за оценяване	Макс. брой точки
Специалност „Полиграфия“		
1.	Задълбоченост на изследването по избраната тема и проблематиката, свързана с нея. Съобразяване на съдържанието с поставеното задание	10
2.	Спазване на технологичните изисквания за реализиране на практическата част	10
3.	Изчерпателност на разработената теоретична тема	10
5.	Постигната завършеност и стилово единство на работата; показване на естетически вкус от страна на зрелостника. Естетическо въздействие на работата	10
6.	Познаване на технологията на полиграфическите процеси и прилагане при изработване на възложеното издание. Представяне на работата пред комисията	30
7.	Защита на проекта и изработеното изделие – практическа реализация пред комисия в деня на изпита	30
	Общ брой точки	100

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта по практика на професията за специалност „Фотография“ се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание съобразно професионалните компетенции за придобиване на трета степен на професионална квалификация. Практическото задание включва и изработване на копие на полутонов или шрихов оригинал.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА ИНДИВИДУАЛНИ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАНИЯ

- Тема № 1. Портретна фотография
- Тема № 2. Репортажна фотография
- Тема № 3. Фотографски натюрморт
- Тема № 4. Пейзажна фотография
- Тема № 5. Актова фотография
- Тема № 6. Фотоочерк
- Тема № 7. Фоторазказ
- Тема № 8. Макрофотография
- Тема № 9. Рекламна фотография

Тема № 10. Модна фотография
 Тема № 11. Експериментална фотография
 Тема № 12. Фотография на растения и животни

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ: от 6 до 10 фото копия с формат 20x30см. в паспарту, оформени и представени в папка.

- Заснемане на серия от фотографии, съобразени с изискванията на жанра.
- Съответствие на фотографиите с темата.
- Композиционно поместване във формата, балансиране на формите.
- Избор на осветление.
- Работни инструменти – фотоапарат.

Зрелостникът представя на изпитната комисия подробно описание на извършената от него изследователска работа, следваните образци, технологичните планове, вариантите на проектиране, утвърдените проекти и завършената творба. Информацията се представя както на хартиен носител, така и на ДНИ.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Таблица № 2

№	Критерии за оценяване	Макс. брой точки
Специалност „Фотография“		
1.	Задълбоченост на изследването по избраната тема и проблематиката, свързана с нея. Съобразяване на съдържанието с поставеното задание	10
2.	Спазване на технологичните изисквания при реализиране на практическата част	10
3.	Изчерпателност на разработената теоретична тема.	10
5.	Завършеност, стилово единство и естетически вкус. Естетическо въздействие на работата	10
6.	Представяне на работата и на теоретичната част пред изитната комисия	30
7.	Репродукция на полутонов или шрихов оригинал – практическа реализация в деня на изпита пред комисията в деня на изпита	30
	Общ брой точки	100

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта по практика на професията за специалност „Графичен дизайн“ се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание съобразно професионалните компетенции за придобиване на трета степен на професионална квалификация. Практическото задание включва и изработване на плакат по зададена тема.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА ИНДИВИДУАЛНИ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАНИЯ

Тема № 1: Тотал дизайн на социална тема

Тема № 2: Тотал дизайн на културна тема

Тема № 3: Тотал дизайн на производствени фирми

Тема № 4: Тотал дизайн на занаяти и услуги

Тема № 5: Тотал дизайн на електронни медии

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ: запазен знак (лого) и специфични за темата рекламни материали, представени в отпечатан вид върху табло с размер 70x100 см.

- Разработка на запазен знак по зададената тема и представяне на варианти
- Изготвяне на рекламни материали, представящи цялостна графична концепция
- Подбор на подходящо шрифтово начертание за слогана
- Композиционно поместване във формата, балансиране на формите, изграждане и композиране на текста като част от общото графично решение.
- Работни инструменти – компютърни графични векторни и растрерни програми

Зрелостникът представя на изпитната комисия подробно описание на извършената от него изследователска работа, следваните образци, технологичните планове, вариантите на проектиране, утвърдените проекти и завършената творба. Информацията се представя както на хартиен носител, така и на ДНИ.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Таблица № 3

№	Критерии за оценяване	Брой точки
	Специалност „Графичен дизайн“	
1.	Съответствие на проекта със зададената тема, изпълнение на изискванията за изграждане на графичната композиция	10
2.	Демонстрация на творчество и оригиналност при осъществяването на идеята	20
3.	Хармонично съчетаване на идея и форма, степен на прилагане на знанията за цвят, тон, контраст и композиция	20
4.	Степен на познаване и правилно използване на различните видове шрифт	10
5.	Постигане на единство между изображение и шрифт; завършеност и стилово единство на работата; показване на естетически вкус при реализацията на заданието	20
6.	Умения за работа със системи за обработка на графични изображения; спазване на безопасни условия на труд	20
	Общ брой точки	100

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта по практика на професията за специалност „Компютърна графика“ се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание съобразно професионалните компетенции за придобиване на трета степен на професионална квалификация.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА ИНДИВИДУАЛНИ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАНИЯ

Тема № 1. Графичен проект за изработване на сайт на социална тема

Тема № 2. Графичен проект за изработване на сайт на културна тема

Тема № 3. Графичен проект за изработване на сайт на фирма

Тема № 4. Графичен проект за изработване на сайт на занаяти и услуги

Тема № 5. Графичен проект за изработване на сайт на електронна медия

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ: сайт в електронен вид с 4 страници, запазен знак (лого) и 3 различни постоянни елементи, представени в отпечатан вид върху табло с размер 70x100 см.

- Анализ на графичния проект, анализ на творческия процес.
- Избор на структурата на сайта (постоянни и променливи елементи) Дефиниране броя на страниците по категории. Разработване на варианти и избор на оптимален вариант.
- Графично проектиране на избрания вариант.
- Работни инструменти – компютърни графични редактори.

Зрелостникът представя на изпитната комисия подробно описание на извършената от него изследователска работа, следваните образци, технологичните планове, вариантите на проектиране, утвърдените проекти и завършената творба. Информацията се представя както на хартиен носител, така и на ДНИ.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Таблица № 4

№	Критерии за оценяване	Макс. брой точки
Специалност „Компютърна графика“		
1.	Създаване на компютърен продукт, отговарящ на изискванията на заданието и творческите търсения в проекта	20
2.	Познава етапите на проектиране	10
3.	Степен на познаване и правилно използване на различните видове шрифт	10
4.	Хармонично съчетаване на идея и форма	10
5.	Прецизност при изпълнение на техническия проект. Завършеност на компютърния продукт, съобразно изискванията на компютърната графика.	20
6.	Умения за използване на необходимите графични редактори и инструменти; спазване на безопасни условия на труд	10
7.	Защита на проекта	20
	Общ брой точки	100

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта по практика на професията за специалност „Компютърна анимация“ се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание съобразно професионалните компетенции за придобиване на трета степен на професионална квалификация.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА ИНДИВИДУАЛНИ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАНИЯ

Тема № 1. Класическа рисувана анимация с дигитална обработка на изображенията

Тема № 2. Анимационна живопис (може и под камера)

Тема № 3. Изрезкова анимация

Тема № 4. Обемна (куклена) анимация

Тема № 5. Стоп моушън анимация

Тема № 6. 2D анимация с добавяне на 3D ефекти

Тема № 7. 3D анимация

Тема № 8. Анимация за деца

Тема № 9. Анимация за възрастни

Тема № 10. Анимация от символи (форми)

Тема № 11. Анимирани на артистични и концептуални образи

Тема № 12. Визуалната гротеска и декоративен графичен стил

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ: формата на изпитното задание да е *FULL HD* – *1920x1080pixels; 72dpi*. Видеофайл със звук – формат *Mp4*.

- Създаване на късометражен анимационен филм с дължина от 1 до 3 минути.
- Изработване на сториборд – проект за късометражен анимационен филм.
- Визия на филма: черно-бяла или цветна (по избор на зрелостника); добавяне на музика и звук – по избор на зрелостника.
- Степен на постигане качество на изображенията; съдържание, композиция, осветление.
- Работни инструменти – съответните компютърни програми.

Зрелостникът представя на изпитната комисия подробно описание на извършената от него изследователска работа, съобразно изискванията на индивидуалното практическо задание, следваните образци, технологичните планове, вариантите на проектиране, утвърдените проекти и завършената творба. Информацията се представя както на хартиен носител, така и на ДНИ.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Таблица № 5

№	Критерии за оценяване	Макс. брой точки
Специалност „Компютърна анимация“		
1.	Проектът да отговаря на поставеното задание като съдържание, идея и драматургично изпълнение.	20
2.	Спазване на технологичните изисквания за реализиране на практическата част.	10
3.	Прецизност и завършеност на произведението. Естетическо въздействие на творбата.	10
4.	Стилово единство между персонажи и декори. Познания и умения в анимирането	30
5.	Демонстрация на творчество и оригиналност при осъществяването на идеята	10

6.	Защита на проекта	20
	Общ брой точки	100

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация в частта по практика на професията за **специалност „Библиотекознание“** се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание съобразно професионалните компетенции за придобиване на трета степен на професионална квалификация.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА ИНДИВИДУАЛНИ ПРАКТИЧЕСКИ ЗАДАНИЯ

Тема № 1. Библиотеката на 21. век – съчетание между традиция и иновации

- промени в развитието на информационните технологии, разпространението на информация и развитието на библиотеките;
- трансформация на видовете библиотеки;
- промени в начините на оценка на библиотечните ресурси и формиране на библиотечно съдържание;
- нови услуги за потребителите в библиотеките;
- библиотеките – центрове за обучение по информационна грамотност;
- нови изисквания към библиотечната професия и библиотекарите;
- управление и мениджмънт на съвременните библиотеки.

Тема № 2. Иновационни методи на библиотеките за стимулиране на четенето сред децата и възрастните:

- четене и библиопсихология;
- четенето и цифровата информация;
- разликите между традиционното четене и четенето на екран;
- децата и четенето в психологически и образователен аспект;
- държавни политики в областта на четенето;
- библиотечни проекти за развитие на четенето у нас и по света.

Тема № 3. Промени във формирането и развитието на библиотечните фондове:

- библиотечен фонд, библиотечно съдържание, библиотечни колекции, определения, терминология, теоретични въпроси;
- развитие на ИКТ и динамика в търсенето на цифрова информация;
- нови колекции от електронни ресурси в библиотеките;
- промени в книгоиздаването и печатните издания;
- пазари, конкуренция и цени;
- електронните книги в библиотеките;
- нови начини за придобиване и ползване на информация;
- лицензионни договори;
- авторско-правни аспекти на придобиването и ползването на електронни ресурси;
- необходимост от нови умения и знания на библиотечните специалисти;
- интернет и библиотеките- умения за намиране на качествена информация и навигиране в интернет;
- свободния достъп до информацията и библиотеките;
- създаване на библиотечни колекции от цифрова информация.

Тема № 4. Европейски политики за развитие на библиотеките. Европейската дигитална библиотека Европеана:

- стратегии на ЕС за развитие на общество на знанието;
- „Европа – 2020“ – Стратегия за интелигентен и устойчив растеж;

- EBLIDA – гласът на библиотеките в структурите на ЕС;
- задачите на библиотеките за улеснен достъп до обществената информация и осигуряване на услуги с културно съдържание;
- Европеана (EUROPEANA) улеснен достъп до дигиталното съдържание и до културното наследство на Европа;
- участие на институциите: музеи, архиви, библиотеки, галерии;
- информация в различни формати, аудиовизуални колекции;
- „Стратегически план за развитие на Европеана“, „Еuropeана – следващите стъпки“, „Познание за Европеана“ – проекти за развитие.

Тема № 5. Маркетингови проучвания на библиотечните фондове:

- изграждане на релевантни библиотечни фондове и развитие на информационните технологии;
- нови носители на информация в библиотеките;
- печатните издания и новите електронни източници на информация;
- методи за проучвания на библиотечните фондове – статистически, библиографски, социологически, структурен, аналитичен;
- иновативни методи: SWOT анализ;
- библиометрични измервания и проучвания на заглавия;
- тенденции за провеждане на проучвания на по-кратки периоди.

Тема № 6. Интернет и социалните мрежи като средство за разширяване на информационните услуги на библиотеката:

- традиционната роля на библиотекаря в информационния процес се променя;
- интернет и развитието на библиотеките;
- социалният интернет – средство за предизвикване интереса на потребителите;
- социалната мрежа като начин на информиране;
- ролята на Facebook за връзка и споделяне на идеи с потребителите;
- WEB страницата на библиотеката мощен инструмент в справочно-информационната дейност;
- обучение по информационна грамотност на потребители и библиотекарите.

Тема № 7. Мисия и функции на библиотеките в съвременното глобално общество:

- мисия на библиотеките, символ на култура и културни ценности;
- достъп до информация и знание;
- основни функции на библиотеките – информационна, образователна, културна, социална;
- националните библиотеки и участието им в международни проекти и инициативи;
- интеграция, координиране и коопериране на библиотеките в страната и в света;
- библиотечни мрежи;
- библиотечни консорциуми;
- библиотечни асоциации.

Тема № 8. Придобиване и предоставяне на електронни книги от библиотеките:

- промени в издателската продукция-дигитално книгоиздаване;
- е-книги – предимства и недостатъци;
- пазар и цени на е-книги;
- печатни издания и е-книги – търсене в библиотеките;
- специфика на обслужването с е-книги;
- проблемите при закупуване и ползване на електронните книги в библиотеките;
- становище на IFLA срещу диктата и монопола на издателите при продажбата на е-книги на библиотеката;
- ползване на е-книги в съвременните библиотеки – е-четци и форми на заемане от читателите.

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ: библиографски справки по тема в различни източници за информация, рекламни материали, информационно-образователни материали за информационна грамотност, макети.

Зрелостникът представя на изпитната комисия подробно описание на извършената от него изследователска работа, следваните образци, технологичните планове, вариантите на проектиране, утвърдените проекти и завършената творба. Информацията се представя както на хартиен носител, така и на ДНИ.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ:

Таблица № 6

№	Критерии за оценяване	Макс. брой точки
Специалност „Библиотекознание“		
1.	Демонстриране на аналитични способности и на умения за разбиране на теоретичните аспекти в областта на информационното осигуряване на обществото	20
2.	Степен на използване на технологичните изисквания за реализиране на практическата част и приложенията	20
3.	Задълбоченост на разработената теоретична тема	20
4.	Степен на постигане на завършеност и стилово единство на работата. Умение за писмено и устно изразяване на знанията	20
5.	Представяне на работата и защита на теза пред комисията за провеждане и оценяване на изпита	20
	Общ брой точки	100

Препоръчителна литература

1. Аврамов, Д. Естетика на модерното изкуство. Кибеа, С., 2009
2. Бел, Дж. Огледалото на света. Нова история на изкуството. Рива, С., 2009
3. Божков, А. Българско изобразително изкуство. ДИ Септември, С., 1988
4. Ваклинов, С., Друмев, Д. История на българското изобразително изкуство. том 1. БАН, София, 1976
5. Гомбрих, Е. Изкуството и неговата история. Български художник, С., 1992
6. Дворянов, О. Въведение в неконвенционалните форми. Симолини, С., 2010
7. Дворянов, О. Концептуалната тенденция в съвременното изкуство. Веда Словена, С., 2003
8. Джансън Х.У. История на изкуството, том 1- 4. Елементи, С., 2014
9. Димитров Г. Д., Кратка История на изкуството. Просвета, С. 2000
10. Димитров, Г. Изкуството на XX век – съдбата на авангарда. Просвета, С., 2001
11. Добрев, Д. Изкуството. История на идеите. С., 2014
12. Иванова Бл., История на изкуството, Сиела, С. 2015
13. Колев, Б., История на Изкуството. С.,1973
14. Лвова, Е. Българско възрожденско изкуство. Български художник, С., 1978

15. Маринска, Р. 20-те години в българското изобразително изкуство. Отворено общество, С., 1996
16. Попов, Ивайло. 409 съвременни художници. Атера Дизайн, 2011
17. Раушенбах Р. Пространствени построения в живописа. Български художник, С., 1984
18. Фартинг, С. Изкуството. Цялата история. С., 2013
19. 120 години Българско изкуство. С., 2012
20. Adobe Photoshop CS5. Официален учебен курс. СофтПрес, 2011 г.
21. Смит, Дж., Смит, К. Photoshop CS3 for: Dummies. Алекс-Софт 2009 г.
22. Corel Draw в лесни стъпки. СофтПрес, 2002 г.
23. Георгиев, Д. Ръководство по компютърно обучение. Макрос, 2001 г.
24. Adobe Illustrator CS6 официален курс. Софт Прес, 2013 г.
25. Смит, Дж., Смит, К. Illustrator CS5 for Dummies. Алекс-Софт, 2012 г.
26. Смит, Дж., Смит, К. InDesign for Dummies. Алекс-Софт, 2011 г.
27. Райън и Коновър. Графичната комуникация днес. I-ва и II-ра част. Дуодизайн.
28. Кандински, В. Точка и линия в равнината, С., 1995 г.
29. Йончев, В. Шрифтът през вековете. С., 1965 г.
30. „Професионален дизайн в рекламата“ Роджър С. Паркър - СОФТПРЕС 1999,
31. „Рекламата каквато е“ Димитър Доганов, Ференц Палфи - Принцепс 2000
32. Маринчевска, Н. Българско анимационно кино 1915 – 1995 г. Изд. „Колибри“, София, 2001
33. Маринчевска, Н. Квадрати на въображението. Изд. „Титра“, 2005
34. Попова, Н. Драматургичното пространство на анимацията. Изд. Нов Български Университет, 2016
35. Николова, Ц. Хипотезата за „странната долина“ и анимацията. Изд. Нов Български Университет, 2014
36. Веселинов, И. Анимационният свят на Иван Веселинов. Изд. Нов Български Университет, 2015
37. Колектив на Adobe Systems - Photoshop. Изд. Алекс Софт, 2016
38. Колектив на Adobe Systems - Adobe After Effect. Изд. Алекс Софт, 2016
39. Баркър, К. Photoshop задкулисни трикове за дизайнери - част 1. Изд. Алекс Софт, 2017
40. Учебник по обща фотография първа и втора част - Я. Кюркчиева
41. История на българската фотография - П. Боев
42. История на българската фотография (1945 - 1995) - П. Боев
43. Фотографска техника Е. Йофис
44. Фотографията. Цялата история - Д. Хакинг
45. Обективите като изобразително средство, Вернер Вурст (Превел от немски Петър Божков) София, 1981 Държавно издателство Техника
46. Алашки, Б. и кол. Справочник по полиграфия. Техника, 1984
47. инж. Ивелин Михайлов Наръчник по предпечатна подготовка - второ преработено и допълнено издание ISBN: 978-954-8898-17-1 Издател: Асеновци
48. Росица Сарджева Технологии за печат Автор: Росица Сарджева 2012 ISBN:978-954-

50. Kipphan, H. Handbook of Print Media. Springer, 2005

52. Фрэнк, Р. Современные технологии издательской-полиграфической отрасли. Принт-медиа центр, 2006
53. Международен стандарт ISO – 216 Формати на хартията. Издание на Международната организация по стандартизация ISO

54. Международен стандарт ISO-12647-2 Технология на цветния печат – Управление на процесите на изготвяне на пробните полутонови отпечатащи/печатни форми за масов печат с метода на цветоделене (Част 2). Офсетови литографски технологични процеси. Международна организация по стандартизация ISO
55. Миланова, Милена. Библиотечни фондове и каталози. Учебник. С., ББИА, 2013
56. Горман, Майкъл. Нашите непреходни ценности. Библиотеките през XXI век. УИ „Св.Климент Охридски“, С., 2006
57. Българска книга. Енциклопедия. София – Москва, PENSOFТ, 2004
58. Янакиева, Елена. Библиотечно, справочно, библиографско и информационно обслужване. Учебник. С., ББИА, 2013
59. Станчева, Силвия. Образователни стратегии в библиотеките. Учебно помагало. С., За буквите-Описменехъ, 2014
60. Дончева, Анета. Общо библиотекознание. Библиотечен мениджмънт. Учебник. С., ББИА, 2014
61. Василева, Румелина. Управление на електронните ресурси в библиотеката. С., За буквите-Описменехъ, 2014
62. Янкова, Иванка. Модерната библиотека. С., УИ „Св.Климент Охридски“, 2004
63. Янкова, Иванка. Нормативна уредба на библиотеките в България. С., за буквите-Описменехъ, 2009
64. Джонсън, Шарън и др. Ключови проблеми в развитието на колекциите от електронни ресурси. Ръководство за библиотеки- Хага: ИФЛА. С., За буквите - Описменехъ, 2013